

KOCHAM TEATR

SCENARIUSZE ZAJĘĆ

ZESZYT 32

Agata Biziuk

Szpargały

Szczecin, wrzesień 2011

Skład i opracowanie: Paweł Wójcik

Wydawca:
TEATR LALEK „PLECIUGA”
Pl. Teatralny 1
71-405 Szczecin
tel.: 91/44 55 100

Opieka merytoryczna - doradcy metodyczni Zachodniopomorskiego Centrum

Doskonalenia Nauczycieli w Szczecinie

www.zcdn.edu.pl

Szczecin, wrzesień 2011
Wydanie I

TEATR LALEK „PLECIUGA”

zaprasza widzów:

- **na przedstawienia dla dzieci, młodzieży i dorosłych;**
- **do lektury gazetki teatralnej „Gabit”;**
- **na lekcje teatralne**
- W trakcie 45 minutowego spotkania z aktorem po spektaklu można zapoznać się z niektórymi tajnikami jego pracy na scenie, zajrzeć w teatralne kulisy, zdobyć podstawową wiedzę o technikach lalkowych.
- **na warsztaty teatralne dla grup zorganizowanych**
  - Jeżeli chcecie poznać magiczny świat teatru, odkryć tajemnice warsztatu scenicznego, nauczyć się pracy z głosem i ciałem, zdobyć praktyczne umiejętności tworzenia lalek i elementów scenografii, zapraszamy.
  - Zainteresowanych nauczycieli przedszkoli, szkół podstawowych i ponadpodstawowych prosimy o kontakt telefoniczny (91/44 55 114) lub mailowy(educacja@pleciuga.pl) z Magdaleną Bogusławską.
- **na warsztaty teatralne dla nauczycieli.**

Zeszyty metodyczne dostępne są w Biurze Obsługi Widzów

www.pleciuga.pl

Teatr Lalek „Pleciuga”

pl. Teatralny 1

71- 405 Szczecin

tel./fax.: 91/ 433 58 04

91/44 55 114

ATRYBUTY DOROSŁOŚCI

formalne	pozytywne	negatywne
18 lat prawo jazdy prawo wyborcze dowód osobisty matura przykurzenie	odpowiedzialność samodzielność niezależność	palenie papierosów picie alkoholu

9. Dojrzewanie to burzliwy okres w życiu młodego człowieka i w życiu Szpargała. Z jakimi problemami boryka się współczesna młodzież, a na jakie napotyka nasz bohater?

Prezentujemy uczniom wywiad z panią Agatą Biziuk- reżyserką spektaklu (można go znaleźć w internecie). Autorka mówi, że główny bohater jest niepokorny, stwarza problemy, kształtuje swój światopogląd, szuka odpowiedzi.

problemy nastolatków	Problemy Szpargała
	życie pod kloszem (pod mopem) chęć zaimponowania kuzynowi lęk przed ośmieszeniem niezrozumienie świata nieporozumienia z rodzicami

10. Praca domowa

Napisz autocharakterystykę – Oto ja, człowiek dojrzały.

Iza Szczepańska,

nauczycielka języka polskiego w Gimnazjum nr 5 w Szczecinie

Agata Biziuk

Szpargały

Spis treści:

WSTĘP	4
Moi krewni. Zajęcia dla uczniów klasy I	5
Szpargały, szpargałki, dyrdymałki. Scenariusz zajęć zintegrowanych dla klasy III szkoły podstawowej z elementami j. niemieckiego	9
Nieznany świat, nieznane przygody... Lekcja języka polskiego dla uczniów klas 4-6	13
Czy łatwo być dzieckiem? Czy łatwo być dorosłym? Lekcja języka polskiego (może być wykorzystana także jako godzina wychowawcza) dla uczniów gimnazjum	16
O przykurzeniu, czyli dojrzewanie Szpargała. Lekcja języka polskiego (wychowawcza) dla uczniów gimnazjum.	20

WSTĘP

„A rzeczy trwają, i to trwanie jest bardziej życiem, niż cokolwiek innego”.

Słowa Olgi Tokarczuk przyszły mi na myśl podczas oglądania spektaklu „Szpargały”.

„Z niepotrzebnych ludziom rzeczy rodzą się często ciekawe .... szpargały”. I zrodziły się. I są potrzebne. I trwają. Z pewnością „odkurza wyobraźnię” dzieci, młodzieży, nauczycieli. Są ciekawe, intrygujące, mają swoje życie, swoje problemy, swoją rodzinę, swój świat podpodłogowy.

Po obejrzeniu spektaklu warto porozmawiać z uczniami o relacjach rodzinnych, tradycjach, wchodzeniu w dorosłość, byciu dzieckiem, życiu przedmiotów. Dzięki zaproponowanym lekcjom uczniowie przeniosą się w inną rzeczywistość - pełną sekretów. Poznają nowe słowa: *deratyzacja*, *prusak*, *antagonista*. Napiszą opowiadanie, autocharakterystykę i kodeks człowieka dorosłego oraz narysują drzewo genealogiczne. Będą potrafili nazwać członków całkiem zwartej i kochającej się rodziny. Przetłumaczą niektóre słowa na język niemiecki i angielski. Zrozumieją, że powinni akceptować siebie nawzajem, pomimo swoich ułomności. A co najważniejsze- przeżyją przygodę z teatrem.

Kiedy mój syn biegnie za kłaczkiem kurzu i woła: „Nie wyrzucaj szpargała”, to znaczy, że świat szpargałów stworzony przez Agatę Bizuk to rzeczywistość, do której dzieci chętnie się przenoszą, a życie szpargałów „jest bardziej życiem niż cokolwiek innego”.

Iza Szczepańska

Nauczycielka języka polskiego
w Gimnazjum nr 5 w Szczecinie

3. Następnie uczniowie pracują w grupach. Wyjaśniają pojęcia oraz podają synonimy słowa *dojrzewanie*, *dojrzały* i *dojrzałość*. Korzystają ze słowników języka polskiego oraz synonimów.

dojrzewanie- dorastanie, rozwijanie się, wzrastanie, ewolucja, rozwój;

dojrzały- gotowy do określonych zadań, odpowiednio ukształtowany, osiągający wysoki poziom swoich możliwości;

4. Grupy parzyste wypisują wyrażenia z przymiotnikiem *dojrzały*, a nieparzyste- z rzeczownikiem *dojrzałość*. Uzupełniają tabelkę.

dojrzały	dojrzałość
wiek, chłopiec, kobieta, zboże, talent, myśl, postępowanie, rozwaga, ser, wino	obywatelska, społeczna, polityczna, artystyczna, płciowa, kompozytora, pisarza, świadectwo dojrzałości, egzamin dojrzałości (matura)

5. Zwracamy uwagę uczniów na definicje i prosimy, aby je rozwinęli, odpowiadając na pytania:
  - a. Jakimi cechami powinien odznaczać się człowiek dojrzały?
  - b. Co znaczy bycie dojrzałym?
  - c. Do jakich zadań gotowy jest człowiek dojrzały?
  - d. Jeśli dojrzewanie jest dorastaniem, to dorastaniem do czego?
6. Prosimy uczniów, aby spośród wypisanych cech i zadań człowieka dojrzałego wskazali te, które pasują do bohatera spektaklu – Szpargała. Od którego momentu możemy powiedzieć, że Szpargał stał się dorosły? Co świadczy o jego dojrzałości? Czym się wykazał?
7. Pytamy uczniów, z jakim wydarzeniem w życiu człowieka kojarzy im się *przykurzenie*, które organizuje Szpargałowi Kuzyn Farfoceł? Z pewnością padnie odpowiedź –osiemnastka. Czy pełnoletni znaczy dojrzały?
8. Wnioski próbujemy uporządkować, prosząc, aby uczniowie w grupach wypisali formalne, pozytywne i negatywne atrybuty dorosłości. Wyjaśniamy pojęcie:

atrybut – zewnętrzna cecha danej rzeczy lub osoby wyróżniająca ją spośród innych; istotna cecha, właściwość, przymiot czegoś;

Lekcja języka polskiego (wychowawcza) dla uczniów gimnazjum po spektaklu „Szpargały”.

Temat: **O przykurzeniu, czyli dojrzewanie Szpargała**

Cele:

- Rozpoznawanie i wartościowanie postaw
- Kształtowanie systemu wartości
- Dostrzeganie, definiowanie i rozwiązywanie problemów
- Przestrzeganie zasad dyskusji
- Wyszukiwanie i formułowanie argumentów

Formy i metody pracy:

- Praca w grupach
- Praca ze słownikami
- Dyskusja
- Praca indywidualna

Materiały i pomoce:

- Słownik języka polskiego, słownik synonimów
- Wywiad z reżyserem (*You Tube*)

Czas trwania zajęć:

- 45minut

Przebieg lekcji:

1. Uczniowie dzielą się swoimi spostrzeżeniami, wrażeniami ze spektaklu. Następnie kończą zdanie napisane na tablicy:

Szpargały to spektakl o.....

2. Wszystkie propozycje uczniowskie zapisujemy. Jeśli pośród nich pojawi się motyw dojrzewania, zapisujemy temat lekcji. Jeśli nie, staramy się skierować uwagę uczniów na postać Szpargała i jego przeżycia.

Zajęcia przeznaczone dla uczniów klasy I przed i po obejrzeniu spektaklu teatralnego pt. „Szpargały”.

Blok tematyczny: „Rodzina”

Temat: **Moi krewni.**

Cele ogólne:

- rozbudzanie wyobraźni i wrażliwości,
- rozwijanie umiejętności manualnych,
- wdrażanie do budowania wypowiedzi ustnych,
- kształtowanie umiejętności układania i rozwiązywania zadań tekstowych.

Cele operacyjne:

Dziecko:

- wypowiada się samodzielnie na dany temat,
- omawia treści zawarte w sztuce teatralnej,
- określa cechy charakteru bohaterów,
- kojarzy obrazek, gest, słowo pisane z mówionym i odwrotnie po angielsku,
- szkicuje wymyśloną postać,
- wypełnia szkic zgromadzonym materiałem,
- buduje wypowiedź ustną,
- układa i rozwiązuje zadania tekstowe,
- umie powiedzieć rymowaną,
- potrafi bawić się w zespole.

Metody:

- zabawa ruchowa,

- rozmowa kierowana,
- TPR.

Formy pracy:

- indywidualna,
- grupowa.

Materiały dydaktyczne:

- tablica magnetyczna, magnesy,
- karty obrazkowe i wyrazowe,
- karki formatu A4, tkaniny, papier kolorowy, bibuła, gazety, klej (magic, minutka lub inny mocno wiążący do przyklejenia tkanin), plastelina, kredki „Bambino” lub mokre pastele.

Zwroty językowe i słownictwo:

family, grandmother, grandfather, mother, father, aunt, uncle, brother, sister, cousin.

Przebieg zajęć:

1. Przed obejrzeniem spektaklu należy z dziećmi wyjaśnić słowa: deratyzacja, antagonist, mieszkanie spółdzielcze, mieszkanie własnościowe, marmur, prusak. Jeśli dzieci idą pierwszy raz do teatru, należy z nimi omówić zasady funkcjonowania w teatrze (strój, zachowanie podczas przedstawienia i po).
2. Po obejrzeniu przedstawienia nauczyciel omawia z dziećmi treść, skupiając się na mieszkańcach szpary w podłodze, wskazując bohaterów i ich cechy. Szczególną uwagę zwraca na zachowania Szpargała i Kuzyna Farfocla (stwarzanie wymyślonych trudności, przewyciężanie własnych leków i słabości). Następnie rozmawia o użytych środkach scenicznych (rekwizyty, dekoracje, muzyka, światła) i ich wpływie na odbiór sztuki.
3. Nauczyciel wraz z dziećmi opisuje wygląd poszczególnych członków rodziny Szpargałów. Prosi o wymyślenie innych nazwisk dla rodzin zamieszkujących szczeliny w podłodze, a następnie o wykonanie prac

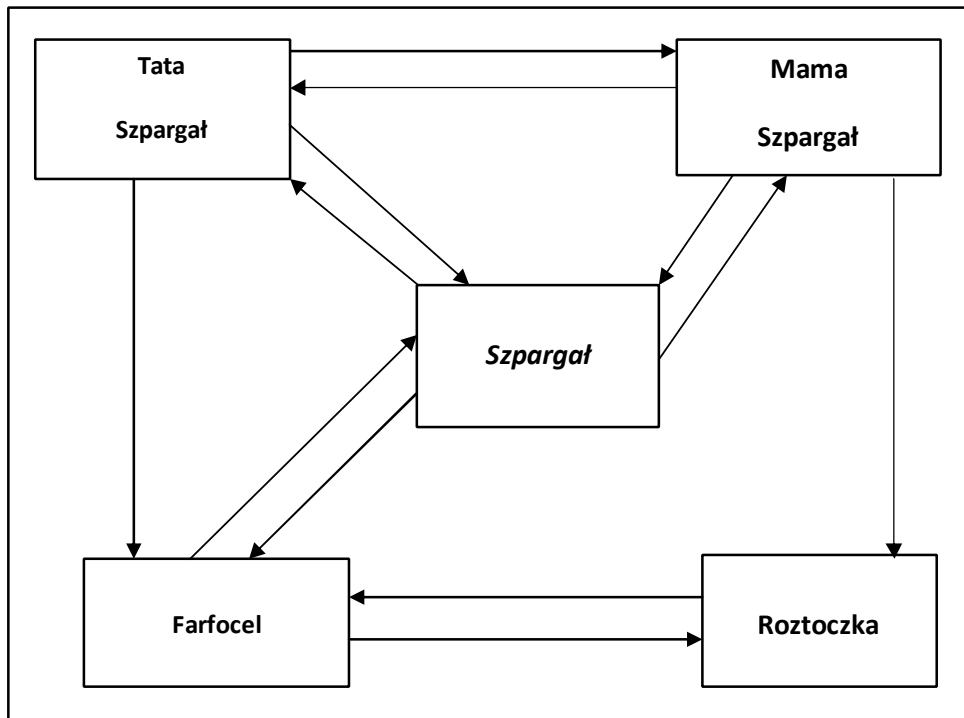
- postrzeganie przez młodzież świata dorosłych
- wady i zalety dorosłych
- wady i zalety dorosłości
- pragnienie (brak pragnienia) bycia dorosłym

Wskazując poszczególne wątki dyskusji nauczyciel wykorzystuje wiedzę, jaką uzyskał dzięki ćwiczeniu dramowemu na początku lekcji.

6. Zajęcia kończy indywidualna praca ucznia, którego zadaniem jest zredagowanie siedmiu przykazań dla dorosłego, których on sam chciałby przestrzegać wobec swoich przyszłych dzieci. Zadanie może być wykonane jako praca domowa.

Anna Szuflińska,

nauczycielka języka polskiego w Gimnazjum nr 7 w Szczecinie

4. Uczniowie wzdłuż linii oznaczających relacje między poszczególnymi osobami zapisują zależności pomiędzy nimi oraz wynikających z tego postaw: np. posłuszeństwo, obawa, szacunek, troska i jeszcze bardzo wiele innych. Uczniowie powinni zauważyć całą sieć skomplikowanych zależności pomiędzy ludźmi i zrozumieć, że pojedynczego stosunku jednej osoby wobec drugiej nie da się wypreparować.
5. Po wyczerpaniu wszystkich możliwości i zapisaniu ich na wspólnej mapie myśli nauczyciel rozpoczyna z uczniami dyskusję, pytając m. in. o:
  - ocenę zachowania poszczególnych postaci w sztuce teatralnej
  - uzasadnienie swojej oceny (argumentowanie)
  - porównanie symbolicznych postaci z teatru do rzeczywistych postaci ze świata realnego

plastycznych przedstawiających ich. Na formacie A4 uczniowie wykonują szkice, a następnie wyklejają je tkaninami, papierem kolorowym, bibułą, gazetami, plasteliną itp. Szczegóły mogą dorysować kredkami.

4. Nauczyciel prosi uczniów o wymyślenie zwyczajów poszczególnych postaci (ich przyzwyczajenia, ulubione jedzenie i hobby). Każde dziecko wymyśla kilka zdań na temat swojego stworka.
5. Prowadzący przygotowuje wystawę prac i omawia ją z dziećmi. Jednocześnie uczniowie opisują zwyczaje swoich wymyślonych stworków.
6. Nauczyciel wprowadza nazwy poszczególnych członków rodziny w języku angielskim, demonstrując odpowiednie gesty i rysunki na tablicy magnetycznej:
  - family - objęcie się rękami w symbolu przytulenia,
  - grandmother – gest robienia na drutach,
  - grandfather – przybijanie gwoźdźca,
  - mother – mieszanie w garnku,
  - father – jazda samochodem,
  - aunt – posłany ręką całus,
  - uncle – gest podania ręki,
  - brother – kopanie piłki,
  - sister – skakanie na skakance,
  - cousin – gra na komputerze.

Prosi, aby dzieci powtarzały nazwy członków rodziny z odpowiednim ruchem.

7. Prowadzący wymawia nazwy członków rodziny, dzieci mają je pokazać ruchem. Następnie jest zmiana, to prowadzący pokazuje dany gest, dzieci mają nazwać członka rodziny.
8. Prowadzący prosi jedno z dzieci o opuszczenie sali, a inne dziecko o zamianę miejscami kilku (2 – 3) obrazków. Po powrocie do sali uczeń musi ponownie ułożyć karty we właściwej kolejności. Uczniowie powtarzają w kolejności nazwy członków rodziny. Następuje kilka powtórzeń. Można zastosować tutaj grę na punkty, np. na czas. Jeśli dziecko ułoży w wyznaczonym czasie karty prawidłowo, to klasa

otrzymuje punkt, jeśli się pomyli lub nie zdąży, to punkt uzyskuje nauczyciel.

9. Nauczyciel do kart obrazkowych dokłada karty słowne. Zdejmuje po jednej karcie obrazkowej, powtarzając z uczniami wciąż od początku nazwy wszystkich członków rodziny. Na koniec zabawy nauczyciel prosi o przeczytanie kart wyrazowych w połączeniu z ruchem.
10. Nauczyciel proponuje dzieciom wzięcie udziału w zabawie dramowej. Jedno z dzieci losuje kartę obrazkową i ruchem pokazuje kogo wylosowało (to mogą być zupełnie inne gesty niż te, których dzieci uczyły się). Dziecko, które pierwsze odgadnie nazwę członka rodziny, losuje kolejną kartę i ją demonstruje ruchem.
11. Nauczyciel, wykorzystując wprowadzone gesty wskazujące danych członków rodziny, wprowadza rymowankę:

My mother, my father,

My sister, my brother,

My cousin and me.

This is my family.

W miejsce słowa *cousin* można użyć słowa *uncle* lub *aunt*, tworząc kolejne dwie zwrotki, co sprzyja powtórzeniom i utrwaleniu słownictwa.

12. Dzieci układają i rozwiązują zadania tekstowe o stworkach zamieszkujących szpary w podłodze, wykorzystując swoje prace plastyczne, karty obrazkowe i słowne.
13. Jako zadanie domowe dzieci wykonują rysunkowe drzewo genealogiczne własnej rodziny.

Iwona Skiba – nauczycielka kształcenia zintegrowanego z językiem angielskim w SP61; przedmiotu wychowanie do życia w rodzinie; ekspert – wykładowca w ramach projektu Turystyka Wspólna Sprawa z zakresu „Animacja turystyki dzieci i młodzieży” przy Europejskim Funduszu Społecznym; wykładowca metodyki nauczania języków obcych w Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli „Dys...Kurs” oraz metodyki wczesnoszkolnej w Collegium Balticum; autorka i współrealizatorka programu kolonii dla najmłodszych „Kolorowe wakacje” przy współpracy z Biurem Podróży i Turystyki „Globtour”.

Czas trwania zajęć:

- 45-90 minut – w zależności od przebiegu dyskusji i zainteresowania nią młodzieży

Przebieg lekcji:

1. Uczniowie wykonują proste ćwiczenie dramowe:

Stojąc w kręgu uczniowie wykonują krok w przód, jeśli ich zdaniem postawione przez nauczyciela pytanie dotyczy ich; następnie wstępują do kręgu do następnego pytania. Podane poniżej pytania są pytaniami przykładowymi i ich treść można dowolnie modyfikować, istotne jest, aby dotyczyły relacji dzieciństwa i dorosłości i budziły u młodych ludzi refleksyjny stosunek do problemu.

- Kto uważa, że dorośli są fajni?
  - Kto chciałby być dorosłym?
  - Kto w przyszłości, będąc dorosłym, zamierza traktować dzieci tak, jak sam jest obecnie traktowany
  - Kto uważa, że dzieci są szczęśliwe?
  - Kto jest szczęśliwy teraz, jako dziecko.
2. Po rundzie takich pytań uczniowie siadają tak, aby łatwo było im wspólnie rozmawiać. Warto omówić wyniki tej swoistej ankiety, w zależności od tego, jaki był jej wynik, a więc spytać młodych ludzi, co im najbardziej przeszkadza (podoba się) u dorosłych lub co czyni ich dzieciństwo szczęśliwym (nieszczęśliwym).
  3. Z kolei uczniowie wykonują wspólnie z nauczycielem jedną wielką mapę myśli, umieszczając na niej początkowo jedynie schematycznie rozmieszczone postacie ze spektaklu oraz zaznaczają kierunki relacji pomiędzy nimi.

Lekcja języka polskiego (może być wykorzystana także jako godzina wychowawcza) dla uczniów gimnazjum po spektaklu „Szpargały”.

Temat: Czy łatwo być dzieckiem? Czy łatwo być dorosłym?

Cele:

- Rozpoznawanie i wartościowanie postaw
- Kształtowanie systemu wartości
- Dostrzeganie, definiowanie i rozwiązywanie problemów
- Przestrzeganie zasad dyskusji
- Wyszukiwanie i formułowanie argumentów

Formy i metody pracy:

- Elementy dramy
- Mapa myśli
- Dyskusja
- Praca indywidualna

Materiały i pomoce:

- Duże arkusz (arkusze) szarego papieru
- Zaaranżowanie przestrzeni w klasie w taki sposób, uczniowie mogli wykonywać ćwiczenia poza ławkami, jak i wspólnie uczestniczyć w tworzeniu dużych rozmiarów mapy myśli np. zestawienie wszystkich ławek na środku w jeden wspólny stół.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ ZINTEGROWANYCH DLA KLASY III SZKOŁY PODSTAWOWEJ Z ELEMENTAMI J. NIEMIECKIEGO

Zajęcia odbywają się po obejrzeniu przedstawienia pt. „Szpargały” w Teatrze Lalek „Pleciuga” w reżyserii Agaty Biziuk.

BLOK TEMATYCZNY: **RODZINA**

TEMAT DNIA: **Szpargały, szpargałki, dyrdymałki.**

Rodzaje aktywności:

- edukacja polonistyczna,
- edukacja matematyczna,
- elementy języka niemieckiego.

Cele ogólne:

1. Rozwijanie zainteresowania językiem niemieckim.
2. Rozwijanie twórczej aktywności dziecka.

Cele operacyjne:

Uczeń potrafi:

- wypowiedzieć się na temat przedstawienia w postaci logicznie zbudowanych zdań,
- wymienić postaci występujące w przedstawieniu,
- nazwać członków rodziny w języku niemieckim,
- ułożyć zadanie matematyczne o szpargałach i rozwiązać z wykorzystaniem tabliczki mnożenia.

Formy pracy:

- grupowa,
- indywidualna.

Metody pracy:

- rozmowa kierowana,
- aktywność twórcza,
- zintegrowana nauka języka niemieckiego.

Warunki pracy:

sala do zajęć zintegrowanych,

czas trwania zajęć: ok. 135 minut.

Przebieg zajęć:

1. Pytasz dzieci, czy ktoś potrafi opowiedzieć, o czym było przedstawienie pt. „**Szpargały**”, które obejrzały w Teatrze Lalek „Pleciuga” (jedno lub kilkoro dzieci opowiada). Zwracasz uwagę na dwa plany: „**nad podłogą: - ludzi**” i „**pod podłogą – szpargałów**”. Ustalacie, co oznacza słowo „**szpargały**”. Jeżeli były jeszcze jakieś niezrozumiałe słowa, to wyjaśniasz je, np. deratyzacja i inne.
2. Ustalasz wspólnie z uczniami główne postaci występujące w planie nad podłogą (pan, pani, służąca) oraz w planie pod podłogą (tata Szpargał, mama Szpargał, synek, kuzyn Farfoceł, babcia Roztoczka i inne). Próbujesz razem z dziećmi określić koligacje rodzinne postaci występujących w przedstawieniu.
3. Ustalacie członków rodziny Szpargała oraz proponujesz poznanie nazw członków rodziny w języku niemieckim. Materiał językowy umieszczasz na tablicy. Może być przygotowany na kartkach lub na planszy z drzewem genealogicznym.

Materiał językowy:

mama – die **Mutter**

tata – der **Vater**

syn – der **Sohn**

córka – die **Tochter**

babcia - die **Oma**

7. Praca domowa

Znajdź w swoim pokoju/ w swoich rzeczach/ jakiś Szpargał i opowiedz przygodę, którą on przeżył, a o której nikt jeszcze nie słyszał. Postaraj się, by twoja praca była ciekawa. Możesz to osiągnąć, włączając dialog, opis.

Małgorzata Roszak,

nauczycielka języka polskiego w Szkole Podstawowej nr 48 w Szczecinie; ekspert przedmiotowy języka polskiego w ZCDN-ie.

3. Wyjaśniamy znaczenie słowa „szpargały”, korzystając ze *Słownika języka polskiego*, zestawiamy je z tytułem sztuki i jej treścią. Zwracamy uwagę na rozszerzenie znaczenia tego słowa w spektaklu.

Szpargał - (Słownika jęz. pol.) - kawałek, skrawek papieru, papier zapisany lub zadrukowany niemający większej wartości; w lmn.: bliżej nieokreślone pisma, papiery, stare dokumenty itp.>> Dbać o każdy szpargał. Tkwić, grzebać się w szpargałach.

4. Wspólnie wskazujemy bohaterów sztuki, dzieląc ich na dwa światy, które jednak się spotykają. Można to zrobić np. w formie tabeli. Nawiązujemy do tego, jak zostali przedstawieni mieszkańcy przestrzeni podpodłogowej -uosobienie.

Przestrzeń nadpodłogowa	Przestrzeń podpodłogowa
Nóżki, Nogi, Stópki	Szpargał, Mama Szpargał, Tata Szpargał, Kuzyn Farfocel, Babcia Roztoczka, Prusak

5. Rozmawiamy o tych dwóch światach, który z nich jest ciekawszy, bogatszy. Gdzie dzieje się więcej i co to są za zdarzenia. Zwracamy uwagę na to, jak przedstawiono przestrzenie w spektaklu (scenografia, przestrzeń sceniczna)
- Przestrzeń nadpodłogowa to, np.: problemy finansowe, ewentualny remont domu, odejście Nóżki, rozmowy telefoniczne, smutek Nogi, rozmowy ze Stópką.
  - Świat podpodłogowy to, np.: zabawy i dorastanie Szpargałka, rodzinne opowieści, tajemnice ojca, kuzyna, Szpargał ratuje Kuzyna, odwiedziny babci.
6. Opowiadamy wybraną przygodę bohaterów podpodłogowej przestrzeni, najlepiej tę, która najbardziej się uczniom podobała.

Możemy zastosować metodę kolejnych zdań, czyli uczeń podaje jedno zdanie, kolejny następne, ale tak, aby one zachowywały ciąg przyczynowo-skutkowy.

Jeśli jest taka potrzeba, przypominamy cechy opowiadania.

dziadek – der Opa

wujek – der Onkel

ciocia – die Tante

kuzyn – der Vetter

kuzynka – die Vetter,

4. Proponujesz zabawę **„Wo ist meine Familie?”** – Gdzie jest moja rodzina? Na tablicy jest materiał językowy, jeżeli jakieś dziecko zapomniałoby nazw członków rodziny. Przygotowujesz tyle karteczek z nazwami poszczególnych członków rodziny. ile dzieci masz w klasie. Przykładowo, mając w klasie 28 dzieci, tworzysz 3 rodziny po 6 osób (dziadek, babcia, tata, mama, córka, synek) i 2 rodziny po 5 osób (dziadek, babcia, mama, tata, dziecko). Rozkładasz w klasie 5 kartonów, wskazując dom rodziny, np.: dom rodziny Miller, Weratze, Wein, itd. Następnie nauczyciel wywołuje poszczególnych członków z danej rodziny **„Der Vater Weratze kommt nach Hause”, „Die Oma Miller kommt nach Hause”**. Zabawa toczy się dopóty, dopóki dzieci nie znajdą się w swoich domach.
5. Dzień wcześniej proponujesz uczniom przyniesienie z szuflady biurka rzeczy, które uważają, że są zbędne i mogłyby się bez nich obejść. Nazywacie te wszystkie przyniesione rzeczy **szpargałami**. Proponujesz dzieciom, aby posegregowały szpargały na kilka grup, np.: naklejki, szmatki, kamyki, muszelki, inne. Przeglądacie się posegregowanym grupom i proponujesz ułożenie zadania matematycznego o szpargałach przyniesionych do klasy, np. *Pięcioro dzieci przyniosło po 4 kamyki, troje dzieci po 5 widokówek, dwoje po 4 muszelki*, itp. Układacie wspólnie pytanie i zapisujecie rozwiązanie z wykorzystaniem tabliczki mnożenia. Pytasz dzieci, jakie jeszcze inne pytania można ułożyć do zadania lub jak inaczej obliczyć wszystkie szpargały (działanie na dodawanie).
6. Proponujesz zabawę w **„Rozmowę obcokrajowców”**. Tak jak to było w przedstawieniu. Ustalasz, że dzieci mają mówić do siebie w dwóch językach i siebie nawzajem nie rozumieć. Przypominasz dziecku, które ma grać turystę niemieckiego, jak brzmi zdanie. Ja nie rozumiem – **„Ich verstehe nicht”**. Dzieci inscenizują, wypowiadając pojedyncze słowa w dwóch językach i dobrze się bawią.

7. Na kolejnych zajęciach utrwalasz nazwy członków rodziny i możesz zaproponować zabawę „**Taktil Post**” – pisanie nazw członków rodziny na plecach koleżanki lub kolegi i odgadywanie ich.
8. Następnie wracasz do treści przedstawienia i pytasz się dzieci: Czy mogą wymyślić inne nazwy na szpargały, przypominając sobie niektóre z przedstawienia, np.: kurzak, pierzak, pyłek, kłaczek oraz te zaproponowane przez dzieci. Dzieci tworzą śmieszne neologizmy dobrze się przy tym bawiąc.
9. Na koniec pytasz jaka tradycja rodzinna była w rodzinie Szpargałów. Dzieci odpowiadają, że było to „pierzenie” czyli wejście w dorosłość. Pytasz się, czy w ich rodzinach też są jakieś rodzinne tradycje. Dzieci mogą powiedzieć, że w ich rodzinach mężczyźni mają wąsy, że drugie imię mają po babci lub inne podobne.

Ewa Szpakowska

nauczycielka nauczania zintegrowanego
i języka niemieckiego w SP 10 w Szczecinie

Ewa Szpakowska jest nauczycielem dyplomowanym z 28 letnim stażem pracy. Wdrażała wiele projektów edukacyjnych, między innymi była współautorką i koordynatorką projektów z elementami języka obcego pt. **”Mój Szczecin- był – jest - będzie”** oraz **„Koleżanki koledzy i ja”** realizowanymi na podstawie przedstawień teatralnych Teatru Lalek „Pleciuga”. Przebywała na stypendium językowym w Wiedniu (finansowanym przez Unię Europejską w ramach programu SOCRATES – COMENIUS 2.2c). Napisała kilkanaście scenariuszy do zeszytów metodycznych „Kocham teatr”.

Lekcja języka polskiego dla uczniów klas 4-6.

Przeprowadzamy ją po obejrzeniu przez uczniów spektaklu „Szpargały”

Temat: **Nieznany świat, nieznanne przygody...**

Uczeń:

- świadomie uczestniczy w odbiorze dzieła teatralnego;
- wskazuje i nazywa składniki sztuki teatralnej;
- dostrzega różne aspekty sytuacji;
- zauważa problemy, prezentuje własną opinię, uzasadnia ją;
- ocenia postępowanie bohatera, wskazując jego cechy, motywy postępowania;
- twórczo rozwiązuje problemy;
- zna cechy opowiadania;
- rozumie czym jest uosobienie;
- określa funkcję zamierzonego powtórzenia;
- tworzy twórcze opowiadanie.

Metody i formy: ćwiczeniowa,

Środki dydaktyczne: program teatralny spektaklu *Szpargały*, *Słownik języka polskiego*

Przebieg lekcji:

1. Zapisujemy temat lekcji. Wyjaśniamy jego sens, określamy funkcję powtórzenia w nim zawartego.
2. Uczniowie dzielą się swoimi wrażeniami po obejrzeniu spektaklu. Są to zupełnie swobodne wypowiedzi, nie oceniamy ich, nie komentujemy. Mogą dotyczyć spektaklu, gry aktorów, scenografii, tematyki, wrażeń.